

ISTORIE
SOCIETATE &
CIVILIZAȚIE

Silvia Marton este doctor în științe politice la Universitățile din București și din Bologna. Predă la Facultatea de Științe Politice a Universității din București. *Alumna* Colegiului Noua Europă din București și a Wissenschaftskolleg din Berlin. Profesor invitat la Écoles des Hautes Études en Sciences Sociales, Paris, și la Universitatea din Avignon. A primit ordinul Chevalier dans l'Ordre des Palmes Académiques al guvernului francez. A publicat: *La construction politique de la nation. La nation dans les débats du Parlement de la Roumanie (1866–1871)* (Institutul European, 2009); *Penser le XIXe siècle. Nouveaux chantiers de recherche* (coordonator, împreună cu Constanța Vintilă-Ghițulescu; Editura Universității „Al.I. Cuza”, 2013); *L'État en France et en Roumanie aux XIXe et XXe siècles* (coordonator, împreună cu Anca Oroveanu și Florin Țurcanu; NEC, 2011). Numeroase studii în volume colective din țară și din străinătate.

SILVIA MARTON

„REPUBLICA
DE LA PLOIEȘTI“

și începuturile parlamentarismului
în România

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Seria „Societate & civilizație“ este coordonată de
Constanța Vintilă-Ghițulescu

Redactor: Adina Săucan
Coperta: Ioana Nedelcu
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Cecilia Laslo
DTP: Corina Roncea, Dan Dulgheru

Tipărit la Paper Print – Brăila

© HUMANITAS, 2016

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Marton, Silvia
„Republica de la Ploiești“ și începuturile parlamentarismului
în România / Silvia Marton. – București: Humanitas, 2016
Conține bibliografie
ISBN 978-973-50-5160-0
94(498)

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 021 311 23 30 / 0372 189 509

Cuprins

Argument	9
Prolog	23
Partea I	
„REPUBLICA DE LA PLOIEȘTI“	35
1. Acuzarea: „Această criminală tentativă“	46
2. Apărarea: „Proces făcut inimii și cugetării“	53
„A fi progresist, în limba politică, este a merge înainte cu poporul“	54
„Victima amăgirii“	60
„Verdictul [...] este pentru români evenimentul cel mai considerabil al timpilor moderni“	64
3. Alexandru Candiano-Popescu	69
„Constituțiunea este existența și libertatea românilor“	70
„Restaurația și reacțiunea au invadat țara“	78
„Republica [...] într-însa este libertate deplină, sinceritate deplină, răspundere deplină, logică deplină“	86
„Noi credeam că Franța era să iasă biruitoare“	89
„Ploieștii se mutase la Târgoviște“	93
„8 august, ca și 11 februarie, este revolta țării contra arbitrariului“	95
4. Eugeniu Carada și C.A. Rosetti	101
„Muntean, stânga extremă“	106
„De votul ce vom da atârnă viitorul țării“	114
„De doi ani nefericitul oraș Ploiești este ținta celor mai oribile persecutări ale puterii“	122

„Un eveniment din Ploiești, fără însemnătate“	124
„Băgați de seamă, puternici ai zilei!“	130
<i>Franța lui C.A. Rosetti</i>	133
5. Alte profesii de credință democratice și liberale	143
„Spaima cea mare a guvernanților noștri“	143
„Românism–Constituțiunea–Democrația“	149
„Domiția gloatelor sub denumire de republică“	154
Partea a II-a	
FUNȚIONAREA REGIMULUI	165
1. Conflictul electoral	174
„O clică de oameni care vrea să predomine în toate“:	
<i>alegerile pentru Constituantă</i>	177
„Toți orășenii sunt indignați“: <i>alegerile din toamna</i>	
<i>lui 1866</i>	183
„Ordinea n-a fost un singur minut tulburată“:	
<i>alegerile din decembrie 1867</i>	191
„Acolo au fost amenințări de revoltă curat și simplu“:	
<i>alegerile din martie 1869</i>	199
„Epopoea homerică de la Ploiești“: <i>alegerile din mai 1870</i>	221
2. Conflictul parlamentar	241
„Aspirațiile noastre legitime și naționale“	245
„Tronul nu este al cutărui partid, ci al țării întregi“	254
„Remediul este în satisfacerea legitimelor cerințe	
<i>ale poporului“</i>	258
„Nu popoarele sunt făcute pentru principii,	
<i>ci principii pentru popoare“</i>	267
„Dinastia, o fîntă legală ale cărei rădăcini	
<i>sunt în constituție“</i>	272
„Ministerul constituțional este organul viu	
<i>prin care se aplică constituția“</i>	279
Epilog	289
Bibliografie	297

„Vouă dedic această apărare, căci majestatea tribunalului vostru mi-a inspirat-o. [...] Onoare vouă, cetățenilor liberi, care ați nesocotit totul, pentru a face să triumfe cauza sfântă a justiției și a adevărului. Instituțiunea juraților, acest paladium al libertăților noastre publice, voi ați salvat-o. [...] Sugrumători ai poporului, plecați capul, dacă nu voiți ca leul deșteptat să vi-l sfărâme.“ (Extrase din dedicația lui Nicolae Fleva, avocatul acuzaților pentru evenimentele din 8 august 1870, la pledoaria pe care o publică în 1871, *Apărarea făcută celor 41 acușați: procesul lui 8 august*, Typographia Curții, Lucrătorii Asociați, București.)

PARTEA I

„Republica de la Ploiești“

În vara lui 1870, puțini pleacă liniștiți la băi, în ciuda căldurii. Presa nu pleacă în vacanță. Atmosfera trebuie să fi fost foarte încărcată din cauza veștilor de pe frontul franco–prusac și a manifestațiilor de simpatie în favoarea Franței. Dar și din cauza tensiunilor acumulate în politica internă și a zvonurilor de „conspirație“, care circulă neîngrădit¹. Contemporanii ne spun că orașele sunt în fierbere, la propriu și la figurat. Consulul francez de la Iași informează alarmat pe parcursul primăverii și al verii că „roșiii“ intenționează să proclame republica democratică și socială, integrând-o în „republica universală“, și să-l răstoarne pe Carol².

„Rebeliune“, „criminală întreprindere“, „copilărie“, „ștregărie“, „serbare națională“, „atentat“, „procesiune a poporului“, „trădare către națiune“, „revoluție“, „complot“, „răscoală“, „tulburare“, „un act atât de izolat“, „mișcare spontană“, „avortul conspiratoriu“, „bazaconia din Ploiești“, „cei 30 de haiduci din Ploiești“, „nechibzuita revoltă“, „curios incident“ – sunt doar câteva dintre expresiile folosite pentru a descrie evenimentul din ziua de 8 august³.

1. „Niciodată violența luptelor politice nu ajunsese la acel diapazon“ – este comentariul Sabinei Cantacuzino, *op. cit.*, p. 41.

2. Apostol Stan, *Grupări și curente politice în România între Unire și Independență (1859–1877)*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979, p. 290; Sorin Liviu Damean, *Carol I al României*, vol. I, 1866–1881, Paideia, București, 2000, pp. 122–124.

3. Mihail Sevastos, *Monografia orașului Ploiești*, Tiparul „Cartea Românească“, București, 1937. Pentru desfășurarea evenimentelor și pentru judecată, a se vedea și N.I. Simache, „Mișcările din Ploiești. 1869–1870“,

El se vede prin prisma interpretărilor pe care i le-au dat diferiții actori ai vremii. „Rebelii“, după cum îi va numi acuzarea pe autorii mișcării, nu ezită să-și descrie acțiunile într-un registru cvasieroic. Guvernul și acuzarea nu-și economisesc însă eforturile pentru a minimaliza episodul, pentru a sublinia contradicțiile din declarațiile și din acțiunile „rebelilor“, pentru a pune în evidență lașitățile din comportamentul lor după ce sunt arestați și, mai ales, pentru a demonstra că lovitura a fost premeditată. Restituirea acestei polisemii narrative este importantă întrucât ne permite să înțelegem semnificațiile acțiunilor actorilor implicați și, mai ales, ideile lor politice.

În ajunul zilei cu pricina avuseseră loc două întâlniri pregătitoare. Prima întâlnire a „roșiilor“ locali are loc în casa deputatului colegiului III Constantin T. Grigorescu (în strada care astăzi îi poartă numele), când căpitanul Alexandru Candiano-Popescu le aduce la cunoștință conspiratorilor prezenți – Radu Stanian, Stan Popescu, preotul Nicolae Ioachimescu, locotenentul Comiano, Dumitru Călinescu, Titu Bălăceanu, Petre Apostolescu, Guță Antonescu Grădinaru – că „în curând“ va primi indicații de la București și va putea vorbi deschis despre „adevăratul“ scop al întâlnirii. Deputatul Grigorescu, un spirit ceva mai prevăzător, pare să le fi propus să aștepte declanșarea evenimentelor și în celelalte orașe. Și se pare că cel care și-a

în *File din trecutul istoric al județului Prahova*, Comitetul de cultură și artă al județului Prahova, Muzeul de Istorie al Județului Prahova, 1971, pp. 127–148; Mircea Alexandrescu, Gabriel Mihăescu, „Câteva documente inedite privind mișcarea revoluționară din august 1870 de la Ploiești“, *Studia Valachica. Studii și materiale de istorie și istorie a culturii*, Târgoviște, 1970, pp. 279–284; Mihail Polihroniade, Alexandru-Christian Tell, *Domnia lui Carol I*, vol. I, 1866–1877, Vremea, București, 1937, pp. 253–255; Gheorghe Cristea, „Conspirația «republicană» din august 1870“, *Studii. Revistă de istorie*, vol. 22, nr. 2, 1969, pp. 231–247; Constantin Bacalbașa, *Bucureștii de altădată*, vol. I, 1871–1877, ediție îngrijită de Aristița și Tiberiu Avramescu, Eminescu, București, 1987 [1927], pp. 16–18 (ediția a III-a, revăzută și întregită, Humanitas, București, 2014). Pe parcursul întregii cărți, am păstrat datele pe stil vechi, din calendarul iulian.

impus punctul de vedere a fost Candiano-Popescu, mai revoluționar și mai combativ de felul lui, pentru trecerea imediată la acțiune. După încheierea acestei prime întâlniri, Radu Stanian îi cere locotenentului în retragere Comiano să cumpere stofă pentru confecționarea drapelului tricolor ce urma să fie purtat a doua zi pe străzile orașului.

Steagul tricolor este cusut în aceeași seară în timpul celei de-a doua reuniuni a acelorași conspiratori în casa lui Radu Stanian. În baza celor ce i-au fost transmise de la București, Candiano-Popescu expune planul conspirației: domnitorul urmează să fie detronat în cursul nopții; orașele mari se vor răscula în cursul zilei de 8 august; armata va colabora cu rebelii; marile puteri ar fi dat guvernului garanții că nu vor reacționa; la București se va crea o regență. Candiano-Popescu distribuie apoi rolurile pentru a doua zi, anunță, de asemenea, că este numit prefect, iar Stan Popescu, polițai al orașului, îl recheamă în activitate pe locotenentul în retragere Alexandru Comiano și îi cere să îmbrace uniforma de ofițer. După ce Candiano-Popescu descrie semnalele care vor anunța începerea mișcării, fixată la ora 3 în zori – și anume, trâmbițele gărzii orășenești recent desființate și clopotele bisericilor –, conspiratorii se despart la miezul nopții.

În timpul nopții agitația este mare. Pentru a abate atenția, Stan Popescu, Radu Stanian, Petre Apostolescu, Titu Bălăceanu și Gheorghe Kirițescu își petrec noaptea la hotelul „Moldavia“ în compania lăutarilor, până la sunetul trâmbițelor și al clopotelor. Cu siguranță că petrecerea se lasă cu destul de multă băutură. Tănase Antonescu, ulterior pus și el sub acuzare, este cel care primește misiunea să tragă clopotele de la biserica Buna-vestire ca să dea semnalul conspiratorilor. Șefii gardiștilor de noapte le cer oamenilor să le jure credință, apoi îi organizează în două cete pentru arestarea polițaiului orașului, A. Teodorescu, și a directorului prefecturii, C. Ruban (care ține locul prefectului absent). A. Teodorescu îi va povesti procurorului că, trezit fiind din somn pe la 2 noaptea, a văzut că membrii gărzii orășenești i-au înconjurat casa, „toți cu ciomege în mâini“. A stat

arestat în casă de dimineață până la miezul nopții de 8 spre 9 august. Pe la orele 10 dimineața a aflat că „a căzut domnitorul“ și că „s-au luat toate autoritățile de către liberali“¹. În declarația dată procurorului, C. Ruban spune că a fost trezit pe la 6-7 dimineața de un mare zgomot și a văzut „pe platoul cazarmii mulțime de popor aglomerată, cu muzică și cu Candiano, călare, în capul lor făcând tot felul de strigări și cu stindardul tricolor alături“. El va preciza că gardiștii aveau în mâini ciomege, săbii și puști când i-au înconjurat casa ca să-l aresteze. A stat arestat în casă până la 9 seara, când a venit tatăl lui de la București deoarece aflase că e arestat și că e revoluție. Tatăl lui l-a informat că la București nu s-a întâmplat nimic, fiind cel dintâi care a adus această veste în Ploiești. Și tot tatăl lui, văzându-i casa înconjurată de gardiști, a fugit la cazarmă, l-a informat pe maiorul Polizu că totul este o minciună și l-a eliberat din arest împreună cu soldații. Directorul prefecturii nu ezită să declare că a avut un rol-cheie în arestarea rebelilor.

Evenimentele petrecute în timpul nopții la telegraf sunt însă cele mai importante pentru desfășurarea ulterioară a evenimentelor. Guță Antonescu îi organizează pe grădinarii care se adună în piața de legume. Li se alătură în piață la ora hotărâtă locotenentul Comiano îmbrăcat deja în uniformă (și având o armă primită de la deputatul Grigorescu), iar pe drum și niște oameni care îi așteptau la biserica Sf. Ioan. Se duc cu toții la telegraf pe la trei și jumătate dimineața, să fi tot fost 40-60 de inși, ne spun sursele vremii. Guță Antonescu și oamenii săi îl amenință cu arma pe oficiantul telegrafului, Gr. Iorgulescu, îl anunță că domnitorul a fost detronat, că s-a format regența și îl pun sub pază, întrucât încearcă să sară pe fereastră. Oficiantul va povesti ulterior că răzvrățitorii erau beți și că au cerut mâncare și bătură, după care s-au îmbătat „de-a binelea“ și au adormit. Telegrafistul Iorgulescu reușește astfel să se apropie de aparate pe la ora cinci dimineața și să cheme oficiul central de la

1. Procesul-verbal al procurorului, *apud* Mircea Alexandrescu, Gabriel Mihăescu, *op. cit.*, pp. 281–282.

București, care îi comunică că acolo este „pace și liniște“. El îi povestește de asemenea prim-ministrului Manolache Costache Epureanu, pe care îl trezește din somn, tot ce știe despre cele întâmplate în Ploiești.

După ocuparea telegrafului, Comiano și Stan Popescu veghează ca telegrama, scrisă de Candiano-Popescu ceva mai devreme, să fie transcrisă astfel încât să pară autentică, după care locotenentul i-o duce lui Candiano în piața principală.

În dimineața zilei de 8 august, „la jumătatea postului Sfintei Marii“, țin să precizeze unele surse, totul se derulează conform planului. Străzile orașului sunt împânzite de lume. La sunetul clopotelor trase de gardiști, mulțimea (în jur de 3 000 de oameni, se pare) se adună în piața principală, unde Candiano-Popescu citește pretinsa telegramă sosită de la București și semnată de I. Brătianu, ministrul de război. Iată conținutul telegramei, așa cum apare în actul de acuzare (și care s-a găsit la domiciliul lui Candiano în urma percheziției ulterioare): „Prefect Candiano. Ploiești. Vă anunț definitivul succes al libertății pe tot teritoriul României. Din înaltul ordin al regentului, primiți jurământul funcționarilor civili, precum și trupeii militarilor de acolo. Nesupunerea considerată de înaltă trădare către națiune. Ministru Brătianu.“ Dacă ar fi să-i dăm crezare lui Nicolae Fleva – conform discursului său de apărare a acuzațiilor în timpul procesului de la Târgoviște –, „cetățenii din mulțime nu mai puteau înăbuși acest sentiment de bucurie în inima lor“ și au început să strige „Ura! Am scăpat de nemți!“ (strigăt menționat și de actul de acuzare). După citirea telegramei ce a stârnit uralele mulțimii, Candiano-Popescu, călare, însoțit de locotenentul Comiano, de Stan Popescu, proaspăt numit polițai al orașului, și de preotul Ștefan Dinicescu, îmbrăcat în odăjdii și cu crucea în mână, se îndreaptă spre primărie. Alaiul se formează aici, având în frunte pompierii (încarzați la primărie) și muzica gărzii naționale. Tricolorul este purtat de Titu Bălăceanu. Vedem că stilistica procesiunii este republicană: tricolorul, cocarda în piept, distribuirea de arme și înarmarea „poporului“, încercarea de fraternizare cu armata, defilarea gărzii naționale.

Alaiul pornește pe ulițe și se îndreaptă spre cazarma dorobanților. Mulțimea năvălește în cazarmă, iar Comiano, după ordinul lui Candiano și al lui Stan Popescu, îl obligă pe sergentul Sava Constantinescu să deschidă magazia de arme. Unele surse țin să precizeze că alaiul nu întâmpină nici o rezistență. Se împart 90 de săbii, 20 de puști și ledunci (sunt cifrele menționate în actul de acuzare). Se pare că la ora 7 și jumătate cazarma este deja luată. Mulțimea pleacă apoi strigând „Ura, să trăiască prefectul Candiano!“ și se oprește la temnița orașului pentru a elibera doi prizonieri politici, șefii gărzii orașenești – Ilie Trăsnea și Ghiță Ștefănescu –, arestați preventiv încă din timpul alegerilor din mai 1870, în urma conflictului dintre gardă (ulterior dizolvată) și armată (vom reveni asupra acestui episod controversat). Preotul Ștefan Dinicescu primește jurământul dorobanților de serviciu la temniță, pe care îi obligă, așa cum scrie acuzarea, să jure credință noului guvern.

Convoiul se duce și la cazarma infanteriei. Maiorul Polizu, comandantul trupelor, refuză să jure credință noilor autorități și noului prefect, în ciuda somației lansate de Candiano. Acesta încearcă să-i facă pe soldați să fraternizeze cu poporul, însă, așa cum scrie acuzarea, „în fața atitudinii energice a d-lui Polizu, a fost nevoit a se retrage“. Ceva mai devreme, Dumitru Călinescu, însărcinat cu o seară înainte cu arestarea maiorului Polizu, se duce la cazarmă cu revolverul la brâu ca să-și îndeplinească sarcina, însă nu are „curajul să execute misiunea ce i se dăduse, căci a plecat fără nici un rezultat“ – așa comentează actul de acuzare.

Mulțimea se îndreaptă apoi din nou spre primărie, unde Candiano-Popescu ține un discurs. Tot aici se distribuie mulțimii arme (Costache Moldoveanu Birjaru este însărcinat să facă acest lucru), cocarde, vin și pâine. Cocardele sunt împărțite de Tache Drăghiceanu. Acuzarea susține că puști, 20 la număr, au fost distribuite și în mahalaua Sf. Vasile de către Tudor Ion, puști depozitate, la ordinul lui Candiano, la Gheorghe Popescu. Tot acuzarea precizează că mai mulți rebeli erau înarmați cu săbii

și cu puști și că frizerul D. Rădulescu a fost însărcinat să împartă săbii oamenilor.

Candiano-Popescu primește jurământul funcționarilor prefecturii, își numește noii subprefecți, șase la număr (printre care Titu Bălăceanu și S. Drăghicescu), și dă primele ordine administrative (predarea cancelariilor vechilor subprefecți către cei proaspăt numiți, aducerea primarilor la Ploiești). La telegraf, în jurul orei 9, Candiano îi cere telegrafistului Iorgulescu să transmită două telegrame pe care le semnează în noua sa calitate de prefect: una cu destinația Predeal și alta cu destinația Pesta (mai precis, ziarul *Albina* din Pesta). Ambele anunță răsturnarea principelui Carol, regența și guvernul provizoriu, iar cea trimisă comandantului garnizoanei din Predeal cere și concentrarea urgentă a grănicerilor și deplasarea lor la Ploiești în 24 de ore. Chiar amenințat fiind cu revolverul de Candiano însuși – cel puțin așa scrie Sevastos –, telegrafistul reușește să trimită simultan la oficiul din București și din Predeal telegrama care cere concentrarea grănicerilor și să adauge că telegrama conține fapte neadevărate și deci să nu i se dea curs. Astfel este înștiințat guvernul despre cele petrecute la Ploiești.

Pe la orele 13, Candiano-Popescu dictează o depeșă (redactată de Dimitrie Călinescu), semnată de I. Brătianu, ministrul de război, prin care îi cere maiorului Polizu să se supună ordinelor sale ca nou prefect și să supună armata guvernului provizoriu. Citind telegrama pe care i-o înmânează Gh. Lăzărescu, maiorul Polizu, după cum va mărturisi ulterior, bănuiește însă că este falsă și nu-i dă curs.

Eugeniu Carada sosește în oraș doar în cursul zilei. Actul de acuzare precizează că „nu s-a dovedit că el ar fi avut vreo înțelegere prealabilă cu Candiano“, însă, aflând ce se petrece la Ploiești, „a venit și a dat concursul său criminali întreprinderi a lui Candiano“. Carada ar fi declarat la sosirea sa la Ploiești că „în București s-a făcut“. Carada merge cu locotenentul Comiano la telegraf. Cei doi cer în numele guvernului liniile Tecuci și Brăila pentru a declanșa mișcarea și în aceste orașe și trimit la Tecuci următoarea depeșă: „Ploiești, Pitești,

Râmnicu-Vâlcea, Craiova, Brăila, Turnu Severin în revoltă; Bucureștii în picioare. Ce e în Moldova?“ Nu primesc însă nici un răspuns. Devine astfel clar că fusese vorba de o mișcare ce ar fi trebuit să cuprindă toată țara.

Înțelegând că în celelalte orașe nu s-a întâmplat nimic și că guvernul a fost înștiințat de telegrafiști despre cele petrecute la Ploiești, Candiano-Popescu și locotenentul Comiano pleacă spre Buzău, iar ceilalți complotiști părăsesc și ei orașul și se ascund. În aceeași seară maiorul Polizu face primele arestări și un batalion trimis de la București, sub comanda maiorului August Gorjan, ajunge în Ploiești noaptea, spre ora 11. Maiorul Gorjan va declara în depoziția înregistrată la Tribunalul Prahova¹ că în acea noapte s-a dus la stația telegrafică să se încredințeze că soldații pe care îi trimisese au reușit s-o ocupe. Vreo treizeci de revoluționari au opus rezistență, spune el. Cei 15 soldați i-au somat să se predea, însă revoluționarii nu s-au supus. Prin urmare, au fost atacați cu baionete, unii au fost răniți chiar, au fugit pe fereastră și au lăsat armele. Doi fugari au fost prinși în pod, unde apucaseră să se ascundă. Chiar dacă cei doi au negat că ar fi avut legătură cu „ceilalți“, au fost arestați și duși la cazarmă.

Deja pe 8 august la amiază, prim-procurorul Tribunalului Ilfov îi cere judecătorului de instrucție să deschidă de urgență o anchetă „având în vedere crima încercată astăzi la Ploiești în contra securității interioare a statului“². Începând cu seara zilei de 8 august și în zilele următoare, sunt arestate sute de persoane, participanți direcți sau indirecti la eveniment. Cifrele fluctuează de la o sursă la alta. Peste 160 de cetățeni și 45 de gardiști sunt arestați la Ploiești. Preotul Ștefan Dinicescu este dus pe străzi în bătaie. Se pare că în gara București sunt arestați toți călătorii veniți cu trenul de la Pitești și de la Craiova

1. *Apud* Mircea Alexandrescu, Gabriel Mihăescu, *op. cit.*, p. 283.

2. Radu-Dan Vlad, „Procesul de la Târgoviște al mișcării antidinastice din 8 august 1870“, *Revista de istorie*, tom 35, nr. 8, 1982, pp. 909 și 903–916.

și tot la București sunt emise 39 de mandate de aducere (nu de arestare) pentru „complicii la acel fapt“. Ion Brătianu, generalul N. Golescu (fostul locotenent domnesc), B.P. Hasdeu, maiorul Radu Mihai, maiorul C. Pilat, Constantin Ciocârlan (membru al redacției *Românului*), printre alții, sunt arestați. Se emit mandate și contra lui C.A. Rosetti și a lui Ion Ghica. Acesta din urmă, lipsind atunci din Capitală, scapă de neplăcerile unei detențiuni preventive și, imediat după eveniment, se disculpă oficial, deși se pare că era la curent cu întreaga acțiune¹. Cu puține excepții, fiecărui acuzat arestat la București i se pun aceleași întrebări²: unde a fost în ultimul timp, în București sau în „voiaj“? Cu cine a avut întâlniri? Ce știe despre cele întâmplate la Ploiești? Îl cunoaște pe Al. Candiano? În ce relații este cu el? A fost la Eugeniu Carada sau la C. Ciocârlan în zilele de 6 și 7 august? Îl vizitează pe C.A. Rosetti? Unde se află C.A. Rosetti, de când și cu ce scop a plecat în străinătate? Răspunsurile nu par să fie prea concludente, nici depozitiile martorilor. O bună parte dintre cei arestați sunt eliberați fie imediat (N. Golescu, de exemplu), fie ceva mai târziu (precum I. Brătianu³ sau B.P. Hasdeu), însă abia în anul următor, în iulie 1871, justiția va declara că nu există caz de urmărire. Se pare că insuccesul anchetei i se datorează lui Eugeniu Carada, care, venind pe jos de la Ploiești la București și nefiind arestat decât mai târziu, a avut timp să distrugă documentele compromițătoare.

Simpatizanții cauzei și ai „roșiilor“ și presa de orientare liberală care nu fusese interzisă subliniază violența și severitatea represunilor și protestează în unanimitate împotriva arestărilor

1. Ion Roman, *Viața lui Ion Ghica*, Albatros, București, 1970, p. 212.

2. *Apud* Gh. Cristea, „Conspirația «republicană» din august 1870“, art. cit., p. 242, nota 76.

3. I. Brătianu este arestat la Pitești, procesul său are loc la curtea cu jurați din Câmpulung. Acuzarea pledează în persoana procurorului general Ion (Jean) Lahovari, fratele ministrului de justiție Alexandru Lahovari, dar Brătianu este achitat. Detaliile în Sabina Cantacuzino, *op. cit.*, pp. 41–43.